

Најчесталији малигни тумор код жена у Србији је рак дојке. Сваке године у Србији оболи преко 4000 жена а умре преко 1600. Свака 8 жена у Србији је у ризику да током живота оболи од рака дојке је свака 8 жена у Србији. Рак дојке се најчешће јавља код старијих жена које имају најближе сроднице (мајка, сестра, тетка, бака) оболеле од ове болести, које су прву менструацију добиле пре 12. године, и последњу имале после 50. године, које нису рађале или су имале први порођај после 30. године живота, дуже време користе хормонску терапију, алкохол и дуван, гојазне и физички неактивне.

Иако се по учесталости рака дојке Србија не разликује од развијених европских држава, по стопи умирања нажалост се налазимо на врху ове неславне лествице. Један од разлога свакако је касно откривање болести односно дијагноза рака када се он већ проширио у околне лимфне жлезде или дао удаљене метастазе. Чак 70% малигну тумора дојке открије се када су они већи од 2 цм што указује на дуги раст и пропуштено време за рану дијагностику.

Уколико се рак дојке открије у раној фази може се у потпуности излечити. Програм раног откривања рака дојке код жена које су наизглед здраве, без симптома назива се скрининг. Организовани скрининг подразумева позивање жена од 50 до 69 година на радиографско снимање дојке-мамографију. Мамографија представља рендгенски преглед за откривање промена у дојци које се не могу напипати или открити другим врстама прегледа. Уколико се рак дојке открије у раној фази, већа је шанса за излечење применом поштедних хируршких метода, опоравак је бржи, а квалитет живота бољи него код жена код којих се болест открије у каснијим фазама. Дозе зрачења које се користе у мамографији су ниске и нешкодљиве. Мамографски преглед је безбедан и безболан.

Рак дојке у великом броју земаља чини око 25% свих малигну болести женске популације, што је случај и у Мачванском округу. Према подацима Регистра за рак Завода за јавно здравље Шабац, 2017. године у Мачванском округу оболело је 144 жене (стандардизована стопа инциденције 55,3 на 100000 становника) а умрло је 58 жена (стандардизована стопа морталитета на 18,1 100000 становника). На територији града Шапца током 2017. године од рака дојке оболело је 65 жена а 32 умрло, док је на територији града Лозница, током 2017. године од рака дојке оболело

жена а умрло
15.

Процењујући капацитете здравствених установа, организовани скрининг рака дојке у Мачванском округу започео је у марту 2014. године, на подручју града Шапца и Лознице. Од почетка спровођења скрининга рака дојке у Мачванском округу позвано је преко 60 хиљада жена старости од 50 до 69 година, урађено више од 23 хиљеде мамографских прегледа и откривено 39 малигнух тумора дојке. Да ли је то мало, довољно, пуно... не сме се посматрати са аспекта бројки и статистике. То је 39 спашених или продужених живота младих жена, радно способних, супруга, мајки, ћерки. У ограниченим кадровским, просторним и капацитетима у погледу опреме, имамо разлог за задовољство постигнутим резултатима али и мотив да у будућем периоду, у сарадњи са свим актерима (Министарство здравља, Институт за јавно здравље Србије, Републички фонд здравственог осигурања, домови здравља, опште болнице, медији..) у спровођењу скрининга интензивирамо активности у циљу постизања општег циља-смањење умирања од рака дојке. Како бисмо постигли овај циљ, неопходно је радити на промоцији здравља и здравих стилова живота, смањењу фактора ризика и подизању свести жена о значају превентивних прегледа и раном откривању болести. Поред смањења смртности, раним откривањем рака дојке постижу се и многи други бенефити, како здравствени у смислу физичког, психолошког, менталног, и репродуктивног здравља, тако и социјални и финансијски –очување радне способности, смањење броја дана одсуства са посла, смањење превременог пензионисања.

Нажалост, избијањем пандемије COVID-19, здравствени систем је претрпео потпуну реорганизацију и практично укунуо могућност спровођења ове врсте превентивних прегледа. Док се не успостави поновни систем позивања жена од стране дома здравља и упућивања на скрининг мамографију у Општу болницу, саветујемо женама да буду одговорне према свом здрављу и да обављају редовни самопреглед дојке једном месечно. У случају да приметите било какве промене у изгледу коже дојке, увлачење брадавица, исцедак из брадавица, напипају чворич у дојци, неопходно је да се јаве свом изабраном лекару који ће их даље упутити на потребну дијагностику.

Надамо се да ћемо се успешно изборити са епидемијом Цовид-19, прилагодити здравствени систем и омогућити спровођење организованог скрининга уз строго поштовање противепидемијских мера. До тада, останимо одговорни према свом здрављу и не заборавимо да је скрининг потпуно безбедна, поуздана, безболна и бесплатна метода и доказано ефикасна у борби против рака дојке.

Кординатор за скрининг рака за Мачвански округ

Др Оливера Стојановић, спец. соц. медицине